

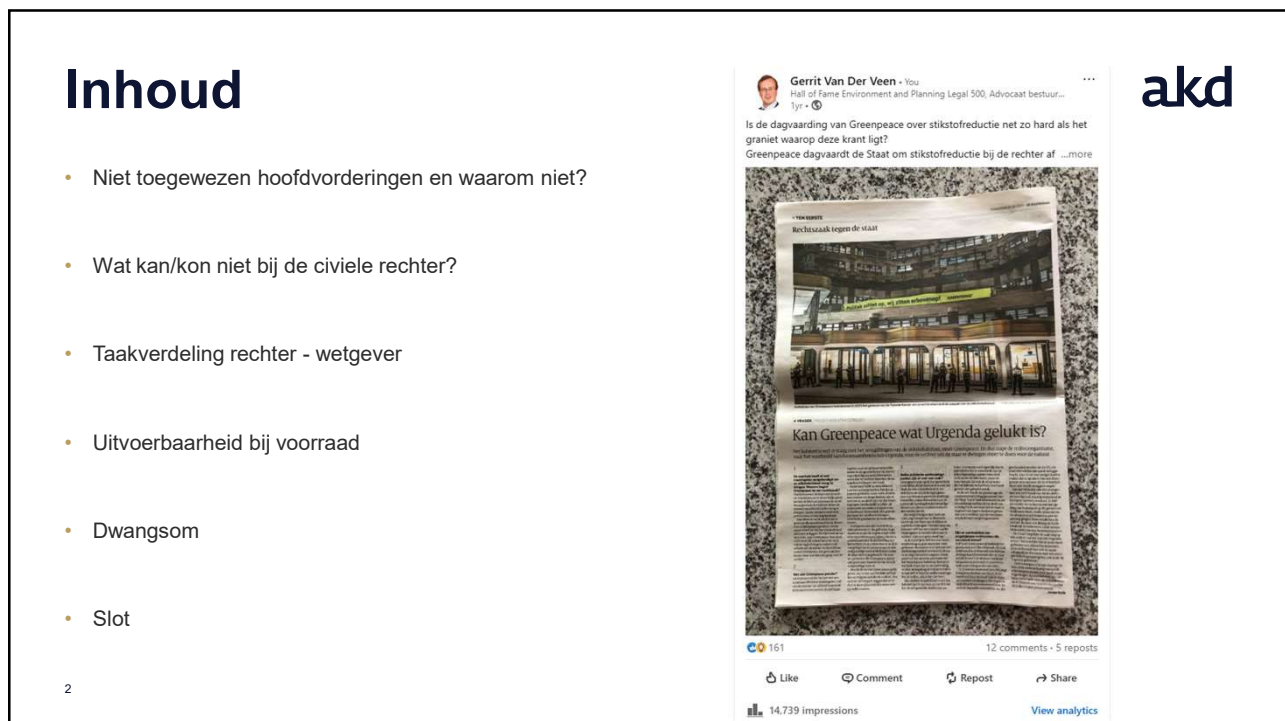

akd

VMR Bijeenkomst Greenpeace versus de Staat

ECLI:NL:RBDHA:2025:578
Lezing 2: Privaatrechtelijke aspecten
Gerrit van der Veen
27 januari 2025

1

Inhoud

- Niet toegewezen hoofdvorderingen en waarom niet?
- Wat kan/kon niet bij de civiele rechter?
- Taakverdeling rechter - wetgever
- Uitvoerbaarheid bij voorraad
- Dwangsom
- Slot

akd

2

2

Niet toegewezen en waarom niet?

akd

1. Verdergaande (buitenwettelijke) percentages, zoals 74%?
 1. zijn niet wettelijk en het is niet aan de Rechtbank om inhoud van wet in formele zin te veranderen
 2. komen uit beleidsstuk
 3. vergelijk: Hof Den Haag 7 mei 2019, ECLI:NL:GHDHA:2019:915 (Luchtkwaliteit en WHO-waarden)

2. Doel voor 2025?
 1. wel wettelijk, maar is niet meer haalbaar > niet haalbare vorderingen worden niet toegewezen

3. Programma opstellen?
 1. Naleving te lastig te toetsen > naleefbaarheid van veroordeling moet goed te meten zijn

> Belangrijk argument tegen honoreren buitenwettelijke percentages: de taakverdeling rechter - wetgever

3

3

Wat kan/kon niet bij civiele rechter? (1/2)

akd

1. Spoedmaatregelen in kort geding als bewijs van schade/tekortkoming niet genoeg op orde is
 1. Rb. Den Haag 6 juni 2024, ECLI:NL:RBDHA:2024:8736

2. Maatregelen per locatie als daarover via het uitlokken van besluiten bestuursrechtelijk geprocedeerd kan worden?
 1. Rechtsmachtverdeling en de bestuursrechtelijke rechtsgangen
 2. HR 3 juni 2016, ECLI:NL:HR:2016:1049 > vraag maar een besluit waar dat kan, dus naar analogie maar procedures over intrekking van vergunningen gaan voeren?
 3. De mogelijkheid van bestuursrechtelijk procederen moet niet een al te gekunsteld verhaal worden: Hof Den Haag (luchtkwaliteit), ECLI:NL:GHDHA:2019:915
 4. "Een ordelijke en werkbare verdeling van rechtsmacht tussen de bestuursrechter en de burgerlijke rechter staat er onder die omstandigheden aan in de weg dat voor de onder II en III gevorderde verklaringen voor recht een bestuursrechtelijke rechtsgang gevolgd zou moeten worden, terwijl over de sterk daarmee samenhangende vorderingen onder V en VI de burgerlijke rechter zou moeten oordelen, nog daargelaten dat over de onder I gevorderde verklaring voor recht de burgerlijke rechter volgens de rechtbank wel weer het juiste adres zou zijn. De enkele omstandigheid dat in bestuursrechtelijke procedures, bijvoorbeeld langs de weg van de exceptieve toetsing, door de bestuursrechter vragen kunnen of plegen te worden beantwoord, die ook door Milieudefensie c.s. in dit geding aan de orde worden gesteld, is onvoldoende om een dergelijke splitsing tussen vorderingen aan te brengen."

4

4

Wat kan/kon niet bij civiele rechter? (2/2)

akd

1. Per jaar de vinger aan de pols houden met tussentijds afdwingbare percentages?
 1. Terug naar artikel 2.15a lid 1 Omgevingswet: Het percentage van het areaal van de voor stikstof gevoelige habitats in Natura 2000-gebieden waarop de depositie van stikstof niet groter is dan de hoeveelheid in mol per hectare per jaar waarboven verslechtering van de kwaliteit van die habitats niet op voorhand is uit te sluiten, bedraagt: a.in 2025: ten minste 40%; b.in 2030: ten minste 50%; c.in 2035: ten minste 74%.
 2. Geen tussentijdse percentages in de wet, maar wellicht tussentijds nog kort geding als onrechtmatig niet-behalen dreigt?
2. Op of omstreeks 2028 evaluatie afdwingen om te bezien of met het programma kan worden voldaan aan de omgevingswaarde voor 2035 (artikel 2.15a lid 3 Omgevingswet)?
 1. Rechtbank wees de eis om een (toereikend) programma op te stellen af, omdat de naleving te lastig te toetsen is
 2. Evaluatie opstellen lijkt wat makkelijker te eisen
 3. Eis te zijner tijd in kort geding, met termijnstelling en zo nodig ook dwangsom?

5

5

Taakverdeling rechter – wetgever (1/3)

akd

1. Zeer veel overwegingen over verhouding wetgever – rechter
 1. r.o. 5.18: zaak gaat vooral over uitleg nationale wetgeving
2. Louter toepassing van de wet?
 1. Artikel 2.15a Omgevingswet inderdaad
 2. Verslechteringsverbod en prioritering lijkt ook wel uitlegkwestie

6

6

Taakverdeling rechter – wetgever (2/3) akd

1. Wat mag de rechter en wat niet?
2. Geen wetgevingsbevel om wetgeving met specifieke concrete inhoud tot stand te brengen
 1. Verwijzing naar Urgenda: regering en parlement hebben vrijheid van afwegingen, rechter schrijft geen (wetgevings)keuzes voor, maar “keuzevrijheid” kan **wel** feitelijk nopen tot wetgeving
3. Geen wetgevingsbevel, maar **wel** bevel tot bieden “rechtsherstel”: voorbeeld HR 24 december 2021, ECLI:NL:HR:2021:1963 (Box 3-heffing inkomstenbelasting), dus om gevolgen onrechtmatige wetgeving te verhelpen.
 1. Optie voor een vervolprocedure als de wetgever de percentages van artikel 2.15a Omgevingswet verlaagt?
4. Geen wetgevingsbevel, maar **wel** inlezen verplichting als dat nodig en eenvoudig is: voorbeeld HR 12 juli 2024, ECLI:NL:HR:2024:977 (huwelijk gelijk geslacht)
 1. rechtstekort bestaat al geruime tijd,
 2. rechterlijke ingreep is technisch niet gecompliceerd,
 3. wijze waarop huwelijk moet worden opengesteld voor personen van gelijk geslacht is niet afhankelijk van verder te maken keuzen van politieke aard.

7

Taakverdeling rechter – wetgever (3/3) akd

1. Geen wetgevingsbevel?
2. Rechter mag geen keuzes voorschrijven?
 1. Nou... reductiepercentage met tijdspad in Urgenda? > basis in 2 en 8 EVRM gevonden
 2. Nou... bij Urgenda was hoogstwaarschijnlijk wel wetgeving nodig, maar bleef keuzevrijheid
3. Zie nader M.J.A.M. Vetzo, Constitutioneel procesrecht, Deventer 2025, hoofdstuk 8 (Het verbod op wetgevingsbevelen) > wetgevingsverbod lijkt met het Urgenda-arrest beperkt tot verbod tot het maken van “specifieke wetgeving”

8

8

Uitvoerbaarheid bij voorraad (1/2)

akd

1. Artikel 233 Rv, nevenvordering
2. Uitvoerbaarheid bij voorraad is een eigenschap van een vonnis die meebrengt dat de executie ervan kan worden aangevangen of voortgezet nadat daartegen een rechtsmiddel is aangewend, in afwijking van de hoofdregel dat het aanwenden van een rechtsmiddel de executie schorst.
3. Nagenoeg standaard nevenvordering bij civiele dagvaardingen strekkend tot veroordelingen
4. Vordering > dus rechtelijke beslissing nodig
 1. Geen verweer gevoerd? Toewijzing van vordering
 2. Wel verweer gevoerd? > Rechterlijke beoordeling (volgende slide)

9

Uitvoerbaarheid bij voorraad (2/2)

akd

1. Artikel 233 Rv, rechterlijke beoordeling van nevenvordering wanneer verweer tegen de vordering is gevoerd
2. Afweging van belangen van partijen in het licht van de omstandigheden van het geval
3. Spoedeisendheid van het voldoen aan de veroordeling, aan de kant van eiser versus belang gedaagde bij behoud van de bestaande toestand tot op het rechtsmiddel is beslist. Literatuur lijkt geen echte inkadering en/of begrenzing van de afweging te bepleiten, en ook geen indringende motivering (à la evenredigheid bijvoorbeeld)
4. Bij toewijzing alsnog in hoger beroep de uitvoerbaarheid aanvechten? Weinig kans > HR 20 december 2019, ECLI:NL:HR:2019:2026
 1. Heeft de rechter in vorige aanleg een gemotiveerde beslissing gegeven en dus, naar uitgangspunt moet zijn, wel genoemde afweging gemaakt, dan is – afgezien van het geval dat deze beslissing berust op een kennelijke misslag – slechts plaats voor een andere beslissing indien aan de vordering of het verzoek in het incident feiten en omstandigheden ten grondslag zijn gelegd die bij de door die rechter gegeven beslissing niet in aanmerking konden worden genomen doordat zij zich eerst na diens uitspraak hebben voorgedaan, en die kunnen rechtvaardigen dat van die eerdere beslissing wordt afgeweken.

10

Dwangsom (1/3)

akd

1. Artikel 611a lid 1Rv, nevenvordering
2. "De rechter kan op vordering van een der partijen de wederpartij veroordelen tot betaling van een geldsom, dwangsom genaamd, voor het geval dat aan de hoofdveroordeling niet wordt voldaan, onverminderd het recht op schadevergoeding indien daartoe gronden zijn. Een dwangsom kan echter niet worden opgelegd in geval van een veroordeling tot betaling van een geldsom."
3. Discretionaire bevoegdheid van rechter (HR 30 juni 2000, ECLI:NL:HR:2000:AA6343)
 1. De rechter is volledig vrij bij bepaling hoogte als frequentie
 2. De rechter kan rekening houden met alle omstandigheden van het geval
 3. De enkele omstandigheid dat de aangesprokene toezegt een bepaalde handeling niet meer te plegen, behoeft de rechter niet van dwangsomoplegging te weerhouden (HR 1 december 1995, ECLI:NL:HR:1995:ZC1899)

11

Dwangsom (2/3)

akd

1. Artikel 611a lid 1Rv, Tekst en Commentaar A.W. Jongbloed
2. "Lange tijd werd ervan uitgegaan dat van de overheid **steeds mag worden verwacht** dat zij aan de tegen haar gewezen hoofdveroordeling zal voldoen. Derhalve werd geen reden gezien een dwangsom op te leggen. Inmiddels is het geen uitzondering meer dat ook de staat wordt veroordeeld aan de hoofdveroordeling te voldoen op verbeurte van een dwangsom. Heden ten dage moet er rekening mee worden gehouden dat overheidsorganen resp. ambtenaren niet zonder meer door een rechterlijke uitspraak van hun ongelijk worden overtuigd, dat het opleggen van een dwangsom kan aanzetten tot het spoedig beëindigen van een reeds lang bestaande toestand en kan voorkomen dat de overheid (zeker als het zeer gevoelige materie betreft) te snel tot de conclusie komt dat nakoming van de uitspraak niet mogelijk zou zijn."
3. Hier: r.o. 5.95 (constitutionele hoffelijkheid), dan een heel grote regel wit, waarna r.o. 5.96 start "dat in deze zaak bijzondere aanleiding bestaat om een dwangsom op te leggen".
4. Zo nodig hogere dwangsom in hoger beroep te vorderen: HR 19 februari 2010, ECLI:NL:HR:2010:BK6150

12

Dwangsom (3/3)

akd

1. Hogere dwangsom in eventueel hoger beroep?
2. Kan vast ook in samenhang met een zogeheten provisionele vordering (kort geding gedurende bodemprocedure)
3. Voorbeeld Hof Amsterdam 17 mei 2022, ECLI:NL:GHAMS:2022:1459
 1. Een provisionele vordering op grond van artikel 223 Rv strekt ertoe om gedurende de duur van de aanhangige hoofdprocedure voorlopige maatregelen te treffen. Deze vordering dient samen te hangen met de hoofdvordering en eiser dient daarbij voldoende belang te hebben. Bovendien moet van eiser niet kunnen worden gevergd dat hij de uitkomst van de hoofdzaak afwacht. Bij de beoordeling dient het hof de belangen tussen partijen af te wegen tegen de achtergrond van de te verwachten resterende duur van de hoofdzaak, en van de proceskansen daarin.
 2. Toch nogmaals kort geding à la Rechtbank Den Haag 6 juni 2024, ECLI:NL:RBDHA:2024:8736?

13

Slot

akd

1. Harde wettelijke norm van maar enkele jaren geleden zorgt voor harde veroordeling, met duidelijk ongeduld en wantrouwen blijkend uit de toegewezen nevenvorderingen
2. Geen subtiele bewoordingen, onder meer over verwijtbaarheid van jarenlange ondeugdelijke regelingen (invoeren en doorzetten PAS, ondanks waarschuwingen, beperken financiële ruimte en afschaffen programma etc.)
3. Meer dan genoeg reden (helaas) om de gang naar de rechter erin te houden

14

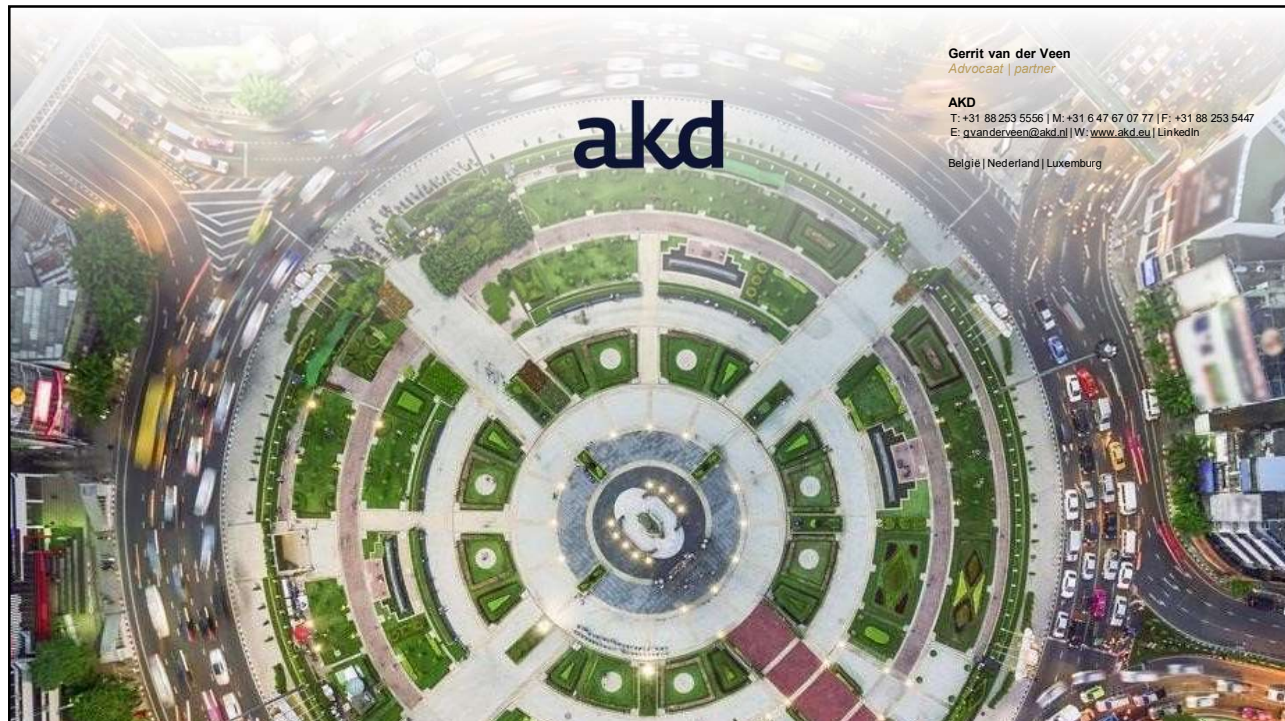
De wijk (5/13)

akd

1. Lawyer says: try again!

2. Waarom? Vaak spreekt de bestuursrechter een vernietiging uit op zogeheten “formele gronden”
 1. Het besluit is niet goed genoeg gemotiveerd
 2. Er is voor het besluit niet goed genoeg onderzoek naar de feiten en omstandigheden gedaan
 3. Onderzoeken deugen niet of hebben gaten
 - Dat komt heel vaak voor en niet alleen bij kleine projecten: Het bestemmingsplan van de gemeente Baarn voor de herontwikkeling van het landgoed Paleis Soestdijk en woningbouw in het aangrenzende Alexanderkwartier is vernietigd; de Afdeling bestuursrechtspraak gaat in de ruim honderd pagina's tellende uitspraak uitvoerig in op de ingediende bezwaren. Zij komt tot de conclusie dat onder andere de verkeersafwikkeling en -veiligheid bij evenementen niet deugdelijk zijn onderzocht (ABRvS 24 januari 2024 ECLI:NL:RVS:2024:249).

15

16